



Statens vegvesen

Arbeidstilsynet
Postboks 4720 Torgard
7468 TRONDHEIM

Behandlende enhet: Vegdirektoratet	Saksbehandler/telefon: Bente Ulfseth / 24058760	Vår referanse: 16/12750-9	Deres referanse: 2015/31300	Vår dato: 19.10.2018
---------------------------------------	--	------------------------------	--------------------------------	-------------------------

Høring av forslag til endringer i byggherreforskriften

Vi viser til høringsbrev fra Arbeidstilsynet om forslag til endringer i byggherreforskriften, Hovedinntrykket vårt er at de foreslåtte endringene vil bidra til en klargjøring av kravene. Det er likevel noen krav og kommentarer som bør videreutvikles for å oppnå ytterligere klargjøring og sterkere vektlegging av felles ansvar for forebygging av ulykker i bygge- og anleggsnæringen. Våre innspill er i hovedsak knyttet til fire områder som vi mener bør vektlegges i det videre arbeidet med klargjøring av forskrift. Innspill på andre temaer er beskrevet i vedlegg 1.

Ansvar og oppgaver knyttet til planlegging, herunder koordinering (§§ 4, 5, 13 og 14)

«Planlegging» er foreslått definert som «*Byggherrens valg før oppstart prosjektering*», ref. § 4 h. Kommentardelen begrenser dette ytterligere med at dette gjelder kun valg som påvirker den videre prosjektering. Dette bør fremgå av forskriftskravet og ikke kommentaren.

Vi vurderer byggherrens planlegging etter oppstart prosjektering som like avgjørende for sikkerhet, helse og arbeidsmiljø som valgene byggherren tar før prosjektering. Det er derfor noe u hensiktsmessig å begrense «planlegging» i tid. Dette samsvarer med kravet i § 14 om at «*Koordinering skal sørge for og legge til rette for dialog og samarbeid mellom involverte aktører*». Bør aktører erstattes med «prosjekterende, arbeidsgivere og enmannsbedrifter» slik kravet er beskrevet i §5? Vi mener ja og i tillegg bør byggherren nevnes som en av aktørene, slik kommentarene til §14 beskriver: «*Koordineringen i planleggings- og prosjekteringsfasen skal føre til at de prosjekterende og byggherren tar hensyn til hverandres planer,....*» Dialog og samarbeid skal foregå både under «planlegging og prosjektering» og «utførelse», ref. §14.

Dersom «planlegging» ikke begrenses i tid, vil det være naturlig å se på utarbeidelse av SHA-planen som resultatet av byggherrens planlegging og valg – noe som foregår både samtidig

Postadresse
Statens vegvesen
Vegdirektoratet
Postboks 6706 Etterstad
0609 OSLO

Telefon: 22 07 30 00
firmapost@vegvesen.no
Org.nr: 971032081

Kontoradresse
Brynsengfare 6A
0667 OSLO

Fakturaadresse
Statens vegvesen
Regnskap
Postboks 702
9815 Vadsø

med og etter prosjektering. Byggherrens planlegging og valg vil også måtte foregå under bygging og drift og vedlikehold. Dette er helt uavhengig av entreprisform.

Dersom koordinering av planlegging er det som skjer før prosjektering kan det være nærliggende å vurdere dette som byggherrens planlegging i reguleringsplanfaser eller kommunedelplan. Dette er klart utenfor virkeområdet ref. høringsbrevets omtale av §4 d) Planlegging. Dette er ikke like klart i forskrift og kommentardel. Dersom høringsbrevets føringer skal gjelde bør dette tas inn i forskrift og eller kommentar. Følgekonssekvensen for dette er at byggherrens planlegging vil være noe som foregår parallelt med prosjektering

§14 tredje ledd om å overlevere kunnskap, bør vurderes å tas ut eller forenkle teksten med at «koordinator skal bidra i dialogen og samarbeidet mellom involverte aktører», alternativt beholde dagens kommentar om informasjonsoverføring.

§14 fjerde ledd a) kan skrives kortere: «Sørge for informasjonsdeling mellom de enkelte prosjekterende slik at risiko håndteres helhetlig.»

Avslutningsvis vil vi trekke frem at det er uheldig at virkeområdet for koordinering fremkommer av § 13 om valg og oppfølging av koordinator og ikke i §14 om koordinering fordi koordinering er uavhengig av hvilket valg byggherren tar mht hvem som skal utføre koordineringen.

Ansvar og oppgaver knyttet til prosjektering - §17

Vi ser en mulighet til å tydeliggjøre og forenkle teksten med å slå sammen første og fjerde ledd. I tillegg vil det gi byggherren bedre forståelse for avdekket risiko å få fremlagt risikovurderingen til de prosjekterende i tillegg til forslag til spesifikke tiltak.

Oversiktslister – hensikt (§15)

Vi er positive til at oversiktslistene skal vise hvem som er arbeidsgiver også for innleide arbeidstakere, ref. nytt krav i §15 e). Dette er nyttig informasjon i oppfølgingen av styring og kontroll med hele leverandørkjeden.

Vi er uenige i at dagens forslag til innhold i oversiktslisten vil gi byggherren oversikt over hva slags arbeid som skal utføres, ref. kommentarene. Vi kan heller ikke se at oversiktslistene gjør det mulig for byggherren å koordinere forskjellig arbeid som kan påvirke hverandre og medføre risiko for arbeidstakerne. Fremdriftsplanen er bedre egnet til slik koordinering

Vi ser at listene kun gir oss oversikt over hvem som er på arbeidsplassen per dag. Listen kan benyttes i forebygging av useriøse virksomheter ved at listen inneholder informasjon om risikomomenter som for eksempel virksomhetens nasjonalitet, arbeidstakerens språk og status som lærling eller fagarbeider. Dersom vi skal kunne registrere dette og nyttiggjøre oss denne informasjonen må vi ha rettslig grunnlag (personvernregelverket) og vi mener at det er hensiktsmessig å ta dette inn i byggherreforskriften §15. Det er stor sammenheng mellom god SHA og seriøse entreprenører.

Ansvar for planlegging, gjennomføring og oppfølging av forsvarlige arbeidstidsordninger (§9)

Det er positivt at Arbeidstilsynet vil veilede om forsvarlige arbeidstidsordninger på sine hjemmesider. Vi tror det vil være behov for dialog i hele bransjen om dette fremover og viser til Arbeidsmandsforbundets innskjerping av skiftlengder, noe som viser at dialog er en farbar veg å gå slik at hele bransjen kan enes om best praksis på hva som er forsvarlige arbeidstidsordninger

Som byggherre vil vi bidra til at arbeidstid som medvirkende faktor til ulykker fjernes, men vi er uenige i høringsbrevets beskrivelse av at byggherren har et hovedansvar for å sette rammene for arbeidstiden i tillegg til å gi forbud mot lange økter eller nedsette forbud mot nattarbeid i særskilt risikofylte prosjekter. Arbeidsgiver har hovedansvar for å sørge for forsvarlige arbeidstidsordninger. Dersom arbeidsmiljølovens krav om arbeidstid ikke fungerer som forutsatt, bør arbeidsmiljøloven gjennomgås, ikke gi byggherren ansvar i form av «veto» knyttet til arbeidstid. Det er urimelig at byggherren skal kunne holdes ansvarlig for forsvarlige arbeidstidsordninger eller ha ansvar for å stille krav om spesifikke ordninger, noe som etter arbeidsmiljøloven avtales mellom partene.

Vi stiller krav om at arbeidstidsordninger skal være godkjente og forsvarlige. I utvalgte prosjekter, bl.a. innen tunnel-rehabilitering, kan det være behov for å begrense tidsrommet for når arbeidet kan utføres av hensyn til en helhetsvurdering der samfunnsinteresser også skal veies. I byggherrens planlegging ser vi etter muligheter til å redusere uheldige arbeidstidsbelastninger som for eksempel omkjøringsveier. Når dette ikke er mulig, må vi forholde oss vil Skiltmyndigheten i Statens vegvesen som angir tillatt tidsrom for arbeid på trafikkert veg, gjennom vedtatte arbeidsvarslingsplaner. Når byggherren velger å stille krav om for eksempel nattarbeid, vil byggherren ha et særskilt ansvar for valget om rammene for arbeidstid gjennom risikovurderinger (nødvendighetsvurdering) og oppfølging av entreprenørens forsvarlighetsvurdering. Utover arbeid som ikke kan utføres på dagtid og rammer av hensyn til støyende arbeid for 3.part, gir vi normalt ikke føringer for arbeidstiden enn det som fremkommer av lov og forskrift. Vi ser ikke at det er behov for at byggherren skal ha et slikt ansvar av hensyn til gjennomføringen av arbeidsmiljølovens §10.

Foreslåtte kommentarer beskriver at «*koordinator kan for eksempel etterspørre forsvarligheten av nattarbeid, lange skift etc.*» Koordinator bør endres til byggherre eller omtales som «koordineringsoppgaver», ref. kommentardelen til §14.

Vegavdeling
Med hilsen

Jane Bordal
Direktør

Jan Erik Lien

Dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Oversikt over kommentarer til endringer i byggherreforskriften – SVV

BH F	Forskriftstekst som kommenteres	Innspill fra SVV på endret forskriftstekst	Kommentartekst som det gis innspill på	Innspill fra SVV på endringer i kommentarer
§ 1	-	-		-
§2	-	-	Hele	Gode formuleringer
§3		Enig i å ta ut koordinator og byggherrens representant av ordlyden i bestemmelsen.	Hele	Gode formuleringer
§4	d) koordinator: enhver fysisk eller juridisk person som sørger for koordinering av <i>planlegging</i> , prosjekteringer eller utførelse på vegne av byggherren.	Siden det er planlegging kun omhandler byggherrens planlegging, er det ikke kanskje ikke nødvendig at planlegging koordineres. Se ellers vår kommentar i brevet.	«Til bokstad d) koordinator prosjektering (KP)/koordinator utførelse KU): Byggherren kan velge å benytte en koordinator, som på bakgrunn av en.....»	Det er ikke samsvar mellom «koordinering av planlegging» i forskriftsteksten og «koordinator prosjektering KP». Se vårt brev
§4	h) Planlegging: Byggherrens planlegging før oppstart prosjektering	Planlegging og prosjektering foregår ofte parallelt og det er ingen god definisjon på planlegging å bare knytte det til rekkefølge. Oppstart prosjektering kan være så tidlig som i reguleringsplanfase og byggherrens planlegging fortsetter ofte samtidig med prosjektering. Forslag til ny definisjon (tatt direkte fra kommentarteksten) : <i>Planlegging: de valg byggherren gjør som påvirker den videre prosjekteringen</i>	Med planlegging menes de valg byggherren gjør som påvirker den videre prosjekteringen, jf. kommentarene til §2	Ved ny definisjon faller behovet for kommentar bort. Dersom kommentaren beholdes som foreslått, ser vi ikke at dette er omtalt i kommentarene til §2 som det henvises til. Se våre kommentarer i brevet.

§5	a)Byggherren skal under <i>planlegging og prosjektering</i> ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved de arkitektoniske , tekniske eller organisasjonsmessige valg som foretas.	Byggherrens planlegging er lagt til uten at beskrivelsene av valgene er endret. Foreslår å legge til byggherrens valg på denne måten: <i>Byggherren skal under planlegging og prosjektering ivareta sikkerhet, helse og arbeidsmiljø ved alle valg som foretas.</i>	Til fjerde ledd bokstav a Hele teksten	Med vårt nye forslag til forenkling av forskriftstekst, skrives kommentarteksten om slik at det forklarer hvilke valg som er aktuelle. (arkitektoniske, tekniske og organisasjonsmessige valg). Kommentarteksten er ellers OK
§5	Fjerde ledd bokstav b	Ingen kommentar	Til fjerde ledd bokstav b På grunnlag av kartleggingen skal risikoen for arbeidstakernes helse og sikkerhet vurderes, og det skal utarbeides planer og iverksettes tiltak for å eliminere eller redusere risikoen. Planene med beskrivelse av tiltak skal fremgå av tilbudsgrunnlaget, se kommentaren til §6 bokstav b. De risikoforhold som er avdekket og som ikke er fjernet, skal også fremgå av tilbudsgrunnlaget. De risikoforhold som ikke kan fjernes i planleggings- og prosjekteringsfasen, skal byggherren ivareta ved spesifikke tiltak som beskrives i SHA-planen, se kommentarer til §8.	Kommentarene knyttet til tilbudsgrunnlag bør kun fremgå av §6, ikke her under §5. Forskriftsteksten er klar og lett å forstå, men kommentarteksten er uklart skrevet og kommenterer annet innhold enn §5 b. For mange ord og gjentakelser. Fro mange kryssreferanser gjør det vanskelig å lese. Foreslår å fjerne kommentarteksten vi har kommentert.
§6	Byggherren skal innarbeide i tilbudsgrunnlaget a)de risikoforholdene som er avdekket under planlegging og prosjektering og som ikke	Bør spesifisere at dette omhandler tilbudsgrunnlag for utførelse av byggearbeidene	Til bokstav a Byggherren skal i tilbudsgrunnlag beskrive de risikoforhold som er avdekket og som ikke er fjernet, med eventuelle tilhørende tiltak.	Kommentardelen under a) omtaler tiltak som ligger i §6 b. Enten må komentardelen slås sammen eller justeres. Hovedregelen bør være at tiltak/krav beskrives i konkurransegrunnlaget – ikke eventuelle tiltak. Det er

	er fjernet, jf. §5 fjerde ledd bokstav b			likevel nødvendig å åpne opp for at det ikke alle tider er et konkret krav på plass.
§6	b)planer med tiltak som følger av kartleggingen og risikovurderingen etter §5 fjerde ledd bokstav b	Kan man se sammenheng med de spesifikke tiltakene her, slik at det ikke blir to sett med tiltak? Det vil bli en kronglete akademisk øvelse å forstå flere «sett med tiltak»	Til bokstav b Hele teksten	Noe ufullstendig at kommentaren kun omhandler totalentreprise og detaljeringsnivå. Byggherren har ansvaret for SHA-planen med spesifikke tiltak også under prosjektering utført av totalentreprenør, og må følge opp at de spesifikke tiltakene er innarbeidet i nødvendige konkurransegrunnlag for utførelse uavhengig av entrepriseform. Hvis dette er vanskelig å gjennomføre i praksis, noe vi til dels har erfaring med, bør dette ansvaret pålegges den som utformer kontrakten. Utfordringer knyttet til gjennomføring av byggherrens plikter mht entrepriseformer som totalentrepriser kunne med fordel inkluderes i større grad.
§7	Hele teksten	Gode endringer og klart språk	...skal være tilgjengelig for de som har <i>plikter etter planen</i> på bygge- eller anleggsplassen	Forskriftsteksten er tydeligere. Der står det at planen skal være tilgjengelig for arbeidsgiveren og enmannsbedriften. Dessuten har vel arbeidsgiveren og enmannsbedriften plikter etter byggherreforskriften og ikke <u>direkte</u> etter SHA-planen?
§8	Innledning			Første avsnitt er gjentakelse av forskriftekst og kan sløyfes
§8	a) Organisasjonsplan for prosjektet			Andre avsnitt benytter begrepet entreprisestruktur mens forskriftsteksten benytter entrepriseform. Er det tilsiktet eller kan samme begrep benyttes? Entreprisestruktur passer dersom SHA-planen omfatter flere entrepriser. Dersom SHA-planen omfatter en entreprise er det mest logisk at begrepet entrepriseform benyttes.
§8	c)		SHA-planen bygger på den restrisiko som er beskrevet i tilbudsgrunnlaget	Dette er bedre beskrevet i forskriftstekstens andre setning, samt første avsnitt i kommentardelen. Foreslår ny tekst: SHA-planen skal bygge på risikovurderinger foretatt av byggherren og de prosjekterende under planlegging og prosjektering.

				Tilbudsgrunnlaget er ikke kilden og bør ikke nevnes her.
§9	h)forsvarlige arbeidstidsordninger	-	Byggherren kan.....eller stille spesifikke krav til en arbeidstidsordning. Spesifikke krav til arbeidstidsordning kan være aktuelt å stille der arbeidet som skal utføres innebærer stor grad av risiko med høye krav til aktpågivenhet.....	krav om nattarbeid vil byggherren ha et særskilt ansvar for valget vi har gjort (byggherrens planlegging –selv om det ikke nødvendigvis skjer før oppstart prosjektering) og dette skal byggherren risikovurdere (nødvenighetsvurdering) og følge opp at forsvarlighetsvurderinger gjennomføres for de arbeidstidsordninger som avtales mellom partene.
§9	h)forsvarlig arbeidstidsordning		Koordinator kan for eksempel etterspørre forsvarligheten av nattarbeid, lange skift etc.	Koordinator bør endres til byggherre eller omtales som koordineringsoppgaver som i kommentardelen til §14 Om byggherren vil, kan hun avtale at en koordinator skal utføre denne oppgaven Behov for å avklare hva som er forsvarlig. Se også våre kommentarer i brevet.
§10	Forhåndsmelding f)koordinatorens navn	Endres til koordinatorens navn	Koordinator for prosjektering og utførelse	Entydig begrepsbruk i hele forskriften og kommentardel. Må justeres dersom planlegging skal tas inn mht koordinator.
§13	Valg og oppfølging av koordinator Byggherren kan velge en koordinator for hele prosjektet, eller velge en for planleggings- og prosjekteringsfasen og en for utførelsesfasen,Om byggherren vil ha en egen koordinator,	Erstatte «vil ha» inngår avtale med koordinator fra egen organisasjon.....
§13	Valg og oppfølging av koordinator		Rollekonflikt	Kommentardelen omhandler kun utførende virksomhet. Bør flette inn prosjekterende, særlig fordi dette er en ny presisering i forskriften. Statens vegvesen har opplevd at Arbeidstilsynets inspektører mener at byggeleder i Statens vegvesen ikke

				kan ivareta rollen som koordinator i utførelsesfasen pga rollekonflikt. Vi mener at det å være byggeleder alene ikke er et argument som kan benyttes mht rollekonflikt. Det må gjøres spesifikke vurderinger utover dette og det er nå tatt inn i kravet. Antar at dette vil gjelde både for tilsyn og byggherre mht vurdering av rollekonflikt.
§14	Koordinering ved <i>planlegging</i> og prosjektering omfatter å: a) sørge for informasjonsdeling mellom de enkelte prosjekterende.....	Se kommentar i vårt brev.		
§14	Koordinering under utførelse		Forholdet mellom byggherrens koordineringsoppgaver i byggherreforskriften §§5,8,14 og 15,,,,,,får betydning for arbeidsgivere og enmannsbedrifters plikter.	Hvilken forståelse bidrar denne påstanden til? Forholdet mellom koordinering og samordning får betydning for arbeidsgivere og enmannsbedrifter. Dersom dette skal gi mening må vi forklare hvilken betydning. Hele setningen bør tas ut.
§15	Oversiktslister		Oversiktslisten skal gi byggherren oversikt over hvem som er på arbeidsplassen og hva slags arbeid som skal utføres. På denne måten er det mulig for byggherren p koordinere forskjellig arbeid som kan påvirke hverandre og medføre risiko for arbeidstakerne.	Motstrid mellom forskriftstekst og kommentar, Hva slags arbeid som skal utføres fremkommer ikke i oversiktslistene ref § 15. Oversiktslistene gir ikke byggherren informasjon som kan benyttes til å koordinere forskjellig arbeid. Fremdriftsplanen er bedre egnet til slik koordinering. SE eget brev.
§17	Generelle plikter	Bør endres til : Den prosjekterendes generelle plikter	Der dette ikke er mulig, må den som prosjekterer, beskrive risikoforholdet og eventuelt foreslå risikoreducerende tiltak for byggherren. Den prosjekterende vil under utførelsen av sitt arbeid særlig	Fjerne eventuelt.

			<p>måtte ta hensyn til følgende forhold:</p>	<p>Endre til : Den prosjekterende vil under utførelsen av sitt arbeid ta hensyn til for eksempel. fremdriftsplan, byggets eller anleggets plassering, tilgjengelig arealer og adkomst, grunnforhold og tilrettelegging for drift, vedlikehold og renhold. (se figur)</p> <p>Eksempler på valg den prosjekterende tar som som kan påvirke SHA under utførelse:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Valg av byggeprodukter - Valg av og design av konstruksjoner, tekniske løsninger - Valg og plassering av installasjoner - Valg av innredning <p>Vurdering av HMS i alle faser</p> <p>The diagram illustrates the risk assessment process across three phases: Kommunedel- og reguleringsplan, Prosjektering, and Bygging, drift og vedlikehold. The y-axis represents 'Risiko' (Risk), which decreases as the project progresses. Three main phases are identified: 'Statens vegvesen som planlegger og byggherre', 'Prosjekterende', and 'Utførende'. Each phase has associated tasks and risk assessment activities. The 'Prosjekterende' phase includes tasks like 'Arbeidsvarsling - anleggsvæger' and 'Arkitaktonisk og teknisk løsning'. The 'Utførende' phase includes 'Valg av utstyr, produkter' and 'Arbeidsvarsling - anleggsvæger'. A dashed arrow indicates that risk assessors evaluate architectural and technical solutions during the 'Prosjekterende' phase.</p>
§ 18		Nyttig presiseringer knyttet til enmannsbedriften		